

INVESTITSION LOYIHALARNI MUVAFFAQIYATLI AMALGA
OSHIRISHDA ZAMONAVIY BOSHQARUVDAN SAMARALI
FOYDALANISH YO‘LLARI

Yusupov N.S.

Andijon iqtisodiyot va qurilish instituti

“Tarmoqlar iqtisodiyoti” kafedrasining assistenti

n.s.yusupov@mail.ru

+998979853130

Sharobiddinov Ahrorbek Qosimjon o‘g‘li

Andijon iqtisodiyot va qurilish instituti 3-bosqich talabasi

Akramjonov Abdullo Akramjon o‘g‘li

Andijon iqtisodiyot va qurilish instituti 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada, investitsiya loyihalarini boshqarish mavzusining dolzarbligi va uning tadbirkorlik sohasidagi ahamiyati ta'kidlangan. Mamlakatimizda amalga oshirilayotgan investitsion loyihalarni muvaffaqiyatli amalga oshirishda zamonaviy boshqaruvdan samarali foydalanish zaruriyati tahlil qilingan.

Kalit so‘zlari: Loyiha, diversifikatsiya, inflyatsiya, risk, innovatsiya, investitsion loyihalari.

Аннотация. В данной статье подчеркивается актуальность темы управления инвестиционными проектами и ее значение в сфере предпринимательства. Проанализирована необходимость эффективного использования современного менеджмента для успешной реализации инвестиционных проектов, реализуемых в нашей стране.

Ключевые слова: проект, диверсификация, инфляция, риск, инновации, инвестиционные проекты.

Annotation. This article highlights the relevance of the topic of investment project management and its importance in the field of entrepreneurship. The necessity of effective use of modern management for the successful implementation of investment projects implemented in our country is analyzed.

Keywords: project, diversification, inflation, risk, innovation, investment projects.

Loyihalarni boshqarish har qanday mamlakat iqtisodiyotida muhim rol o‘ynaydi hamda ko‘p jihatdan aholi bandligini ta’minlashda, jamiyat taraqqiyotini jadallashtirishda iqtisodiy faoliyatning muhim tarkibiy qismlaridan biri hisoblanadi. Shuning uchun ham loyihalarni samarali amalga oshirish bilan bog‘liq muammo, ayniqsa, hozirgi davrda bozor munosabatlari sub’ektlarini birlashtirish va

mulkni qayta taqsimlash jarayonida jiddiy e'tiborga loyiqdir.

Jahon amaliyotida loyihalarni iqtisodiyotning istiqbolli va yuqori texnologiyalarga asoslangan tarmoqlariga joylashtirish mexanizmlarini maqbullashtirish, loyihalarni moliyalashtirish amaliyotini rivojlantirish, investitsiyon muhit jozibadorligini oshirish va investitsiya faoliyatini boshqarish vositalarining o'zaro muvofiqligini ta'minlash muhim ahamiyat kasb etmoqda. Investitsion loyihalarni samarali boshqarivi bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyevning "Biz iqtisodiyotimizga sarmoya kiritishga intiladigan investorlar uchun hududlar va tarmoqlar bo'yicha investitsiya loyihalarini puxta shakllantira olsak, bu masalada ijobiy natijaga erishishimiz mumkin, - deya ta'kidlab o'tganlari bejiz emas [1].

Investitsiya loyihalarini boshqarishning zaruriyati quyidagi jihatlarga asoslanadi:

1.Kuchli raqobat muhiti loyiha bo'yicha investitsiyalashning amalga oshirilishi va uning samaradorligini pasaytirib yuborish xavfini kuchaytiradi.

2.Investitsion loyihalarni boshqarish vaqt jarayoni bilan amalga oshiriladi. Vaqt o'tishi bilan mablag' o'z qiymatini yo'qotib borishi, investitsiya jarayonida kapitalni optimal ishlatilishini ta'minlash zaruriyatini keltirib chiqaradi.

3.Inflyatsiya loyihani amalga oshirishga ta'sir ko'rsatuvchi muhim omillardan biri hisoblanadi. Bu, esa, foiz stavkasining o'zgarishi, valyutaning keskin o'zgarishi, qonunchilikdagi o'zgarishlar, kabilar natijasida yuzaga kelishi mumkin.

4.Riskni e'tiborga olgan holda investitsiya loyihalarni, shuningdek, undagi jarayonlarni samarali boshqarish uchun, boshqaruvning zamonaviy tamoyillari, mexanizmlari va usullarini bilish hamda ulardan optimal foydalanish rivojlanishning yangi sifatiga o'tish imkonini beradi.

Zamonaviy loyiha boshqaruvi - bu keng va murakkab tajriba sohasi bo'lib, juda ko'p tayyorgarlik va amaliyotni talab qiladi. Loyihani boshqarish orqali muammolarni hal qilishda, ko'plab omillar va xavflarni hisobga olish kerak. Agar investitsion loyihalarni boshqarish bosqichlarining kamida bittasida jiddiy xatolar bo'lsa yoki noto'g'ri qarorlar natijasida yuzaga kelgan xatolar bo'lsa, bu investitsiyalarni boshqarish samaradorligiga katta ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shuning uchun, investitsiyalarni zamonaviy samarali boshqarishda ma'lum bir strategiyani hisobga olgan holda, uning benuqsonligi va maksimal samaradorligiga to'liq ishonch hosil qilish kerak bo'ladi.

Loyihaning muvaffaqiyatli bajarilishini ta'minlash uchun tadbirkorlar rivojlangan davlatlar tajribasidan o'tgan metodologiyalarni qo'llashlari Maqsadga muvofiq bo'ladi. Dunyo hamjamiyatida tan olingan loyiha boshqaruvi tizimlaridan biri Loyihani boshqarish instituti (PMI) tomonidan puhta ishlab chiqilgan PMBOK tizimidir. PMBOK loyihalarni boshlash, rejalashtirish, amalga oshirish, monitoring qilish, nazorat qilish va tugallashni o'z ichiga olgan, loyihalarni boshqarish bo'yicha eng

yaxshi tizimlardan biridir. Ushbu standartlashtirilgan jarayonlarga rioya qilish orqali korxonalar loyiha natijalarini yaxshilashi, manfaatdor tomonlar bilan birga loyiha umumiy muvaffaqiyat darajasini oshirishi mumkin[2].

Bundan tashqari, Agile loyihalarni boshqarish metodologiyalari so'nggi yillarda mashhurlikka erishib bormoqda. Scrum va Kanban kabi Agile metodologiyalari qo'shimcha yondashuvlarga urg'u berib, loyihani amalga oshirishda moslashuvchanlikni, egiluvchanlikni kuchaytiradi. Ushbu metodologiyalar, talablar va bozor dinamikasi tez-tez o'zgarib turadigan sohalarida ayniqsa qimmatlidir.

Mamlakatimizdagi tadbirkorlar, rivojlanayotgan biznes ehtiyojlariga samarali javob topish uchun Agile tamoyillarini o'zlarining loyihalarni boshqarish amaliyotiga kiritishdan katta foyda olishlari mumkin.

Loyihani samarali boshqarishni ta'minlash uchun amerikalik tadqiqotchilar nazdida, loyihani tayyorlash jarayonida asosiy e'tiborni qaratish kerak bo'lgan bir qator muhim elementlar borligini ta'kidlaydilar [3]:

birinchidan, Jamoa loyiha mohiyatini birdek tushunishlari kerak.

ikkinchidan, Boshqaruvda qabul qilingan qarorlar jamoa tomonidan to'liq qo'llab-quvvatlanishi kerak.

uchinchidan, Bo'limlar orasida, loyihani boshqarish jarayonida axborot tezkor almashinuvi kerak.

to'rtinchidan, Loyiha, ish yurituvchi tomonidan rejalashtirilgan mezonlar asosida borishini tahlil qilish. Masalan, ma'lum bir sana bo'yicha aniq natijalarga erishish, tashkilot maqsadlarini to'liq tushuntirish, ularga erishishda jamoada motivatsiyani shakllantira olish, yuzaga kelishi mumkin bo'lgan nizolar bilan ishlash ko'nikmalarining shakllanganligi va boshqalar.

beshinchidan, Boshqaruvchida liderlik fazilatlarining mavjud bo'lishi, loyihani samarali boshqarishni ta'minlashda alohida ahamiyatga ega (mas'uliyat, qobiliyat, va rag'batlantirish).

So'nggi yillarda boshqaruv amaliyoti nafaqat moddiy, balki nomoddiy aktivlarni ham boshqarish zarurligiga duch kelmoqda [4]. Ular orasida inson resurslari, savdo belgilari, imidj, bilim, ya'ni intellektual kapital elementlari kabi nomoddiy aktivlar. Ular investitsiya ob'ekti va shunga mos ravishda investitsiya loyihasi doirasida, tabiiyki boshqaruv ob'ektiga aylanmoqda. Har qanday investitsiya loyihasining muvaffaqiyati, oxir-oqibat, ushbu loyiha doirasida intellektual kapitaldan qanchalik samarali foydalanish bilan ham belgilanmoqda [5]. Shuningdek, loyihalarni boshqarishda zamonaviy texnologiyalaridan foydalanish orqali, uning samaradorligini sezilarli darajada oshirishi mumkin. Tobora, zamonaviy boshqaruv texnologiyalari vositasida investitsiya loyihalarini boshqarish, boshqaruv faoliyatining nisbatan mustaqil sohasi bo'lib bormoqda [6].

Yuqorida aytilganlarning barchasini sarhisob qilsak, investitsiya loyihalarini

amalga oshirishni samarali boshqarish oson ish emasligini tushunishimiz mumkin. Ammo investitsiya loyihalarini boshqarishning dolzarbligi shundaki, bu kapitalning muvaffaqiyatli ishlashi uchun dasturdir [7].

Xulosa qilib aytganda, loyihalarni shakllantirish va boshqarish bo'yicha ilg'or tajribalar asosida xo'jalik yurituvchi sub'ektlarni investitsiya faoliyatini zamonaviy loyihaviy boshqaruvini joriy etishda:

- Ushbu faoliyat sohasidagi investitsiya portfelini o'sishining maqsadli ko'rsatkichlari, investitsiyalar tarkibidagi innovatsion loyihalar ulushining o'sishi, investitsiya faoliyatini moliyalashtirishning asosiy manbalari hajmi va shartlarini aniqlash.

- Investitsiya loyihalarini shakllantirish, ularni ekspertizadan o'tkazish va amalga oshirilishini monitoring qilish.

- Investitsiya portfelini imkoni boricha diversifikatsiyalash. Yuzaga kelishi mumkin bo'lgan havfni-hatarni minimallashtirish maqsadida.

- Innovatsiyalarni rag'batlantirish, raqobatchilarning pozitsiyalari va harakatlarini tahlil qilish va baholab borish.

- Rivojlanishdagi mavjud imkoniyatlar va kamchiliklarni aniqlash, prognozlash va raqamli texnologiyalardan unumli foydalanish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Mirziyoyev Sh.M. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil uchun mo'ljallangan eng muhim ustuvor vazifalar haqidagi Oliy Majlisga Murojaatnomasi. 2018-yil 28-dekabr.

2. O'Regan, N., & Dell'Isola, A. (2018). Infrastructure investment: A review essay. *Journal of Economic Surveys*, 32(2), 547-576.

3. Manktelow J. Risk Analysis Risk analysis and risk management: evaluating and managing risks 2015.

4. Powel JE. Q&A: Evaluating risk for project success. *Enterprise Systems Journal* 2011.

5. The Development of Tourism Activity and its Role in the World Economy YN Saidturaevich *EUROPEAN JOURNAL OF BUSINESS STARTUPS AND OPEN SOCIETY* 4 (4), 2024.

6. O'zbekiston sharoitida "yashil iqtisodiyot"ga o'tishning ustuvor yo'nalishlari va talablari YN Saidturaevich *Fan, tadqiqot va ishlanmalarda eng yaxshi innovatsiyalar jurnali* 3 (1), 2024.

7. QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHDA INVESTITSION FAOLIYATNI O'RNI VA AHAMIYATI. N.Yusupov *Evraziyskiy jurnal texnologiy va innovatsiya* 1 (4), 2023.